

**SPEJDER
JUL
1987**

Den store udvej

Af Gurli Vibe Jensen
Ill.: Esben Hanefelt Kristensen

Der er ikke stille ude på landet. Og slet ikke musestille! Det suser i det gamle træ, og huset knirker og svarer igen. Men musene blander sig ikke med de højroastede. De behøver ikke at råbe højt, for de ved, de er, hvor de skal være, og de er, hvem de skal være – og så behøver man ikke mere efter musenes mening.

Det, som jeg nu vil fortælle, må være sket lige efter sommerferien. En af musene brød ud af fællesskabet med de borgerlige, almindelige mus på loftet. Den kurede ned fra loftsbjælkerne, gennem mellemvæggen, tog et sving gennem køkkenet, op over bordet, forbi pejsen i stuen, ind under sofaen og ud i

entreen. Det er én ting at bryde ud og blive en ener, men det er en anden ting at opdage, at en ener let bliver ensom. Den må have følt sig uhyre ensom, siden den klatrede op ad den gamle frakke, som hang sommermæt på bøjlen. Hvad ville den mon med den klatretur? Der var ingen ost i frakkelommerne, ikke engang et stykke klistret ispapir.

Frakken var min og jeg er 174 cm høj, men hvis jeg var en bøjle og hang i skabet, ville afstanden fra bøjleens overkant ned til gulvet være 180 cm. Tænk jer, 180 cm set med museøjne! Foruden ensomheden, foruden skuffelsen over, at der ikke var noget at spise, foruden at det var nat og mørkt, og stormen susede i træet, og huset knirkede – det var simpelthen for meget! Man skal ikke tale ondt om andre, men en musehjerne er ca. ½ cm i bredde, så den har ikke så meget at rutte med. Musen kunne ikke finde ud af det. Den gnavede ganske stille i fortvivlelse et par tråde over i frakkens krave og dumpede ind i kravens bløde spids, som lige præcis passede til en træ museryg, og der faldt den i søvn og fik hjertestop. Færdig. Død. Begravet i en frakkekrave. Nu var den for alvor musestille – og tiden gik.

Det blev august, og jeg skulle rejse jorden rundt. Nå ja, jeg skulle ikke, men jeg ville så gerne og købte billetter til 35 forskellige flyvere. Det blev til en hel stabel billetter og 12 cm i højde. Jeg satte en elastik om dem, så jeg ikke skulle tabe dem. Det er så sjusket at stå på Bali og mangle en billet til Kina, så jeg passede godt på. Men først kom jeg til New York. Det er ligesom at lande i verdens største udsalg. Alle maser og skubber. Jeg havde ikke så travlt, så jeg kunne rigtig stå og tænke. Det er en udmærket ide, når man ikke kan finde på noget andet! Min rejsekammerat troede måske, jeg stod og tænkte på, om vi havde penge nok til en U.S.A.-hamburger, for pludselig sagde hun: »Jeg tror, der ligger en femkrone i den kravespids«. Jeg

kunne godt mærke, at der lå en rund, hård plade; men da jeg fik fingeren ind til den, var det hverken en femkrone eller en guldbarre, men en mus, der var død af hjertestop. Den havde nået at folde poterne, og det så ud, som om den smilte, for fortænderne lyste i verdens mindste musefjæs. Den var meget smuk og meget dansk og meget anderledes end de hundreder af mennesker, der havde så travlt.

Jeg har den mus endnu. Den ligger i min pung i et rum for sig selv. Hvis vi skulle mødes, skal I bare spørge mig, om I må se den. Jeg er garanteret den første præst i verden, der har en mus i pungen, og en mus der har rejst verden rundt, foruden den har været i Mexico og Roskilde og England og Vesttyskland og måske i din by? Den opdagede det bare aldrig, for den kunne ikke finde en udvej og det døde den af.

På en måde er mennesker ligesom musen. De vil selv det hele. De prøver det ene og det andet. De voksne siger, de realiserer sig selv. Det betyder, at de selv vil finde ud af livet. De vil ikke spørge Gud om noget som helst. De vil være voksne uden Gud og ikke afhængige af nogen eller noget, så de går deres egne veje. Det måtte Gud så finde en udvej for. Han vil også realisere sig selv. Det gør han gennem kærlighed. Han bruger ikke andre magtmidler. Julen drejer sig ikke kun om Jesus i en krybbe i en stald med hyrder og vise mænd omkring Josef og Maria. Den drejer sig om, at der kom en udvej for mennesker fra det øjeblik, Jesus kom, så de ikke skulle blive ensomme og forvirrede. Ingen skulle være alene, mens de skulle leve, og heller ikke når de skulle dø. Det bestemte Gud, da han fandt på den udvej, der hedder Jesus. Gud skabte en udvej for børn og voksne. Derfor kalder Jesus sig også for livet.

Jesus lever. Hver dag. Hver nat. Altid. Alle vegne. Han er den, der blev en udvej for alle! Derfor: Glædelig jul!

H.C. Andersens julesang er ligesom hans eventyr fuld af detaljer, der danner billeder, som vi kan se for os. Her kan vi se høet og strået i krybben, vi kan se stjernen, og vi kan se oxen. H.C. Andersen har gerne villet tydeliggøre julebudskabet på sin måde, og han får os til at se det, sådan som han selv har forestillet sig det.

Vier helt fortrolige med, at der både er hø og strå og en okse til stede – også selv om der ikke står noget om de detaljer i juleevangeliet. Men det er nu ikke kun H.C. Andersens fortjeneste. Det er en gammel tradition, han udtrykker i ord. I mange århundreder har menneskene på forskellig måde forestillet sig sceneriet julenat, og de har prøvet at give disse forestillinger udtryk hver især efter evne og indstilling.

En måde at gøre det på er at fremstille, hvad man kan kalde en model af stalden og af hovedpersonerne – det vi kalder en julekrybbe. Sådanne kan man se i alle katolske kirker ved juletid – men ikke kun der. Skikken er mere udbredt end som så, og den er ret gammel.

Traditionen siger, at vi skal tilbage til Italien til begyndelsen af 1200-tallet. Man mener, at den første julekrybbe skyldes Frans af Assisi, der levede fra 1182 til 1226. Han stiftede Franciskaner-munkeordenen og var meget omsorgsfuld over for alt levende – også dyr og fugle.

Ifl. en overlevering fra 1300-tallet havde Frans en

Julekrybber

Af Lone Raadam

*Barn Jesus i en krybbe lå,
skønt himlen var hans eje;
hans pude her blev hø og strå,
mørkt var der om han leje!
Men stjernen over huset stod,
og oxen kyssed barnets fod.
Halleluja, halleluja, barn Jesus.*

gang søgt og fået tilladelse fra paven i Rom til at brede noget hø ud i kirken og anbringe et æsel og en okse der, mens der blev holdt julegudstjeneste. På den måde blev kirkegængerne ligesom mere delagtiggjort i sceneriet julenat – det var, som om man selv var til stede i stalden. Senere hævdede man iøvrigt, at det hø, der havde været bredt ud i kirken, havde fået en kraft, så det kunne helbrede syge dyr.

En maler, Giotto, malede sidst i 1200-tallet en lang række frescomalerier i den kirke, der var blevet bygget i Assisi. Og på et af dem kan man nederst i højre hjørne se Jesus i krybben – inde i en kirke – med et får og en okse ved siden af krybben. Dette siges at være den første gengivelse af »en julekrybbe«. Senere malede Giotto flere fremstillinger af julenat, og der er næsten altid 2 eller flere dyr til stede – oftest en okse og et æsel eller et får. Herhjemme finder vi på flere af vore kirkers gamle kalkmalerier tilsvarende fremstillinger, hvor okse og æsel stikker hovederne frem fra baggrunden, og blandt middelalderens nordtyske malede altertavler kan man i dag på det historiske museum i Stockholm finde et velbevaret eksemplar, der netop har dyrene med som hos Giotto.

Tanken om at levendegøre sceneriet i stalden julenat bredte sig fra Assisi. Ikke sådan at forstå, at det blev skikken med hø og levende dyr inde i kirken, der bredte sig,

men derimod ideen om at opstille en eller anden model af stalden med hovedpersonerne. Altså en plastisk fremstilling fremfor en malet.

Frans af Assisis mor var fra Sydfrankrig, og i middelalderen var der livlige forbindelser mellem Norditalien og Provence. Julekrybbeskikken med opstilling af en form for figurer slog hurtigt an her og har lige siden holdt sig endda meget levende med et helt specielt lokalt snit.

Men efterhånden trængte skikken ud i mere afsides egne af den katolske kirkes område, og det blev en fast tradition, at der til en katolsk kirke hørte en model af en julekrybbe. Denne skik har holdt sig. Nogle steder er der en permanent opstillet krybbe, andre steder tages krybben frem og stilles op ved juletid. I så fald står den gerne i kirken til og med Hellig 3 Kongers Dag, hvor figurer, forestillende kongerne, kan tilføjes, hvis de ikke har været opstillet hele tiden. I nogle kirker er der processioner i juleperioden, hvor Jesusfiguren hentes fra krybben, bæres gennem kirkerummet under sang og til sidst igen placeres i krybben.

Men nu »persongalleriet«? Ja, Maria med Jesus og Josef optræder i næsten alle krybbefremstillinger – Josef kan mangle. Ofte er de omgivet af nogle hyrder med deres dyr. Måske frembærer en hyrde en gave. De hellige 3 konger indgår ofte i sceneriet. I så fald skal den ene ifl. traditionen være neger. De frembæ-

Udskårne træfigurer fra Nigeria

rer ofte gaver – guld, røgelse og myrra, svarende til den bibelske overlevering. Men ervedover kan der være tilføjet flere eller færre personer, som alle er med til at symbolisere fællesskabet om krybben og budskabet.

Figurerne kan være af forskelligt materiale. Udskårne træfigurer – som vi også kender dem fra kirkeinventar fra middelalderen herhjemme – kendes fra mange lande. Men der er også fremstillet figurer i brændt ler mange steder. Og selv om man i dag både kan købe træ- og lerfigurer til krybber, er det mest almindeligt, at figurerne massefremstilles i plastic eller gips, det andet er meget kostbart. Da skikken bredte sig, ville mange også gerne have en lille julekrybbe at stille op hjemme hos sig selv, og erved vandt de massefabrikerede sæt stor udbredelse.

Derved er de mere individuelle eller egnsprægede træk selvfølgelig mere eller mindre gået tabt.

I begyndelsen blev figurerne fremstillet i samtids dragter, som vi også kender det fra kalkmalerierne. Men moden skiftede, og det blev

svært at følge med. Vi har nok lidt vanskeligt ved i dag at forestille os engle med baroktidens fjerprydede hatte. – Og de figurer, der i dag fremstilles, er da også oftest klædt i ganske enkle, næsten stiliserede dragter, der kun varierer ganske lidt fra land til land.

St. Anne's Church.

Krybbe i Les Arcs.

Anderledes spændende og varierede er julekrybbeudformningen de steder, hvor de lokale traditioner er bevareret. De udskårne træfigurer fra Nigeria er et eksempel på, hvordan figurerne kan få lokal prægning.

I Provence er krybbetraditionen stadig levende og under forandring i dag. Fotografiet viser den krybbe, der til stadighed er opstillet i kirken i byen Les Arcs. De traditionelle figurer er i egens dragter – Marias stivede hovedtøj minder ikke meget om det, vi ellers traditionelt ser hos Mariaskikkelsen. Og der er tilføjet et væld af ekstra personer. Af deres udseende – holdning, ansigt, klædedragt og evt. tilbehør – fremgår det, at der er folk af såvel høj som lav social status – både brændesamleren, vinbonden og den velhavende borger har del i julens glædelige budskab. Her er krybben anbragt i en lille klippegrotte, der næsten bliver borte i et helt landskab med bjerge, floder, vandfald, landsbyer

Polsk folkekunst.

og en by – og med biler på landevejene og en stjerne, der bevæger sig hen over himlen, hvis man ofrer en mønt på det.

I Aix-en-Provence kan man stadig se håndværkere fremstille krybbefigurer, der også omfatter mange lokale typer.

I Polen er der også en levende tradition for julekrybber, men her har den udviklet

Krybbe opstillet på Den spanske Trappe.

sig lidt anderledes. Det siges, at man i middelalderen flere steder opførte krybbespil med egens beboere som medvirkende. Senere gik man over til marionetspil, og nu er ønsket om at anskueliggøre begivenheden julenat blevet til opstilling af julekrybber, men disse afviger fra de vesteuropæiske og fra egn til egn.

I Krakow udvikledes en helt speciell stil, hvor der lægges megen vægt på de ydre omgivelser, der kan antage karakter af store kirker med gotiske træk. Disse »krybber« består oftest af et træskelet, hvorpå man så kan klæbe alt muligt forskelligt. Det kan være papir i guld eller sølv eller forskellige farver, det kan være forskellige former for stof, ja, man kan næsten bruge al slags materiale.

Modsat traditionen i Krakow har man andre steder i

Polen holdt fast ved en tradition med nær tilknytning til polsk folkekunst. En anden skik, der har udviklet sig, er at fremstille Jesu fødsel billedligt, ofte i papirklip, som der også er gamle traditioner for i polsk folkekunst. Nogle steder arrangeres der udstillinger af disse klip, og her deltager såvel børn som voksne med deres personlige billedlige fremstilling af julens budskab.

Under varmere himmelstrøg opstiller man ved juletid krybber ude i det fri. I Barcelona f.eks. sker det på domkirkepladsen. I Rom er der en meget stor krybbe med legemsstore figurer opstillet på Peterspladsen, og en anden, der er fuld af så mange detaljer, at det næsten er et helt bybillede fra senmiddelalderen, opstilles på Den spanske Trappe, hvor den er omgivet af myldrende folkeliv snart sagt døgnet rundt.

I et ikke-katolsk land som England kan man i nogle byer finde julekrybber opstillet i officielle bygninger f.eks. på rådhuset, men der opstilles også krybber i mange kirker. Herhjemme opstilles julekrybber i alle katolske kirker. Men også i en protestantisk kirke som Virum Kirke ved København er der en julekrybbe. Det er en moderne krybbe med stiliserede figurer, udført af kunstneren Carl Bjerring i 1965. – Og så skal det måske til allersidst nævnes, at man også i en del private hjem herhjemme kan finde små julekrybber opstillet i juletiden.

Af Louis Jensen
Illustrationer:
Line Wegger Jensen

Guld- nøglen

Engang, da jeg boede mod nord i et land, der altid var dækket af sne og is på nær en kort, glødende sommer, fandt jeg en dag den frosne dreng på en eng uden for byen.

Jeg var sendt ud på engen af mine forældre med min is-spade og en kurv, der var bundet fast til min slæde. Jeg skulle lede efter frosne blomster. Om sommeren voksede de på engen. Nu stod de på den oversvømmede, frosne eng, nede i isen, farvefulde og sært lysende.

Disse blomster var kostbare. De var sjældne, og de rige betalte mange penge for én eneste blomst.

Men i stedet fandt jeg den frosne dreng. Han lå nede i isen. Hans øjne så op i himlen gennem den glasklare is. Hans mund smilede. Hans ene hånd syntes at bevæge sig. Det var, som krummede fingrene sig langsomt sammen om en stor guldnøgle.

Han var klædt i anderledes tøj. Kostbart, så fint og fornemt. Langt rigere end de rigeste i vores egen fattige by.

Jeg stod længe og så ned på ham gennem isen. Jeg gned på den over hans ansigt. Måske for bedre at kunne se, men det var jo ikke nødvendigt, for isen var glat og klar som glas. Længere nede, under ham, var engens grønne græs. Og netop dér stod også de sjældne røde og blå isblomster.

Den dag gjorde jeg ikke andet end at se på ham. Måske forelskede jeg mig i ham?

Dagen efter gravede jeg ham ud. Jeg slog forsigtigt på

isen, og hele tiden så hans øjne op i himlen. Så trak jeg ham op af hullet. Han var så frygteligt tung, for endnu lå omkring ham et tyndt lag is,

jeg ikke turde fjerne. Men til sidst fik jeg ham op på den blanke is, og nu så jeg, at hans hånd helt havde lukket sig om guldnøglen. Men stadig smilede han.

Jeg lagde ham op på slæden og trak ham ind i skoven, der stødte op til engen. Der blev jeg til det mørkede, for jeg vidste, at hvis mændene med de tunge støvler først så den frosne dreng, ville de tage ham fra mig, fordi hans tøj var så fornemt, hans øjne så mærkeligt blå, og fordi han havde en guldnøgle i hånden.

Månen lyste, da jeg kørte ham ind til byen. Han lå bundet på kælken, og hans øjne så op på de tindrende stjerner.

Ved den frosne å trak jeg slæden gennem et hemmeligt hul i det rådne plankeværk, der omslutter byen som værn mod ulvene.

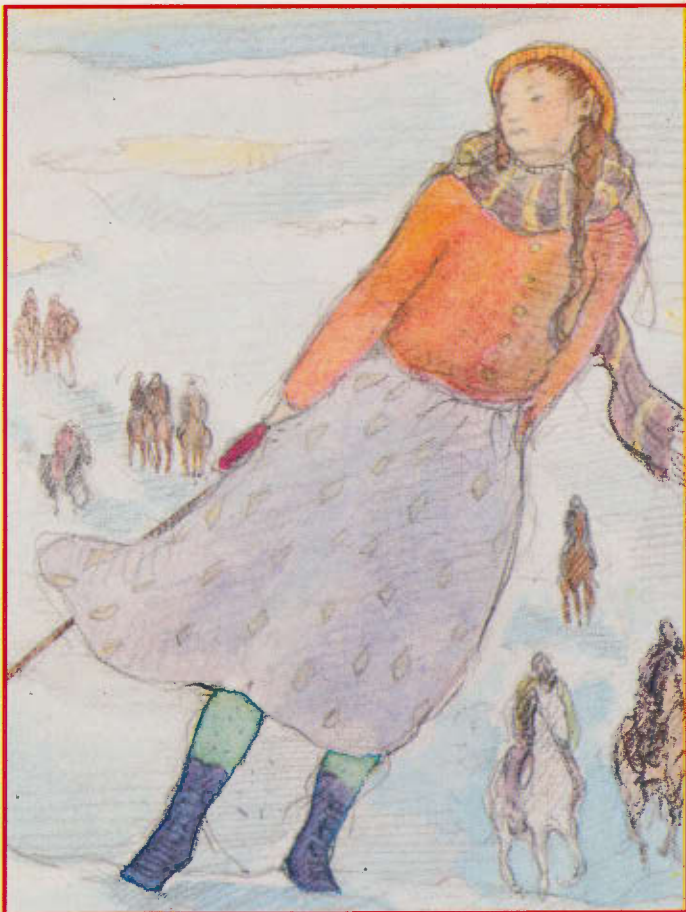
Ingen hørte eller så mig. Det troede jeg.

Det hus, jeg boede i hos mine forældre og sammen med andre familier, var i tre skrøbelige etager. Det var af træ, og var så råddent, at det kunne falde sammen når som helst.

Jeg lagde forsigtigt den frosne dreng på gulvet i husets lave kælder. Så satte jeg mig over for ham. Og nu skete der noget mærkeligt: Han bevægede læberne!

Jeg stirrede skræmt og ophidset på ham. Og langsomt, uendeligt langsomt, der gik minutter, formede læberne lydløst et ord: »Tak«.

Så faldt de blege læber sammen, som havde de stive

bevægelser kostet ham uhyre anstrengelser.

Jeg sad helt stille. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle gøre. Og slet ikke nu. Ikke efter at han havde talt til mig gennem isen. Så hørte jeg nogen liste sig frem mod huset. De stod stille uden for. De åndede langsomt, vagtsomt, og gennem kældervinduet hørte jeg deres hviskende stemmer. De talte om den frosne dreng og om den tunge guldnøgle, der stak frem fra hans hånd.

Nu kom andre til. De bar også tunge støvler. De tram-

pede pludselig alle, med én bevægelse, op til trappen, hamrede brutalt på døren og råbte.

Jeg sad stille. Stiv af skræk. Jeg hørte døren knage. De stødte deres tunge skuldrer ind imod den. De ville sprænge den, selvom folk oppe i huset råbte forskrækket ned til dem.

Så lød en flad, knasende lyd. Den rådne dør brasede ind i huset og ramte gulvet over mit hoved. Lyden slog mig vågen, jeg sprang op, baksede den frosne dreng op

på slæden og spændte ham fast. Han bevægede igen læberne, men jeg turde ikke vente og se, hvad han ville sige, for nu genlød huset af hidsige råb og støvler, der stormede op og ned ad trappeperne.

Jeg trak slæden ud i gården, løb hen i skjul langs skyggerne, ud gennem det sammenstyrtede baghus og derfra hurtigt ned til mit hemmelige hul i det rådne plankværk.

Da jeg stod på den frosne å, vendte jeg mig hurtigt om. Der var ingen efter mig. Ikke endnu. Jeg løb hurtigt videre, op over den snedækkede åskrænt og ind i skjul i skoven.

Jeg vidste ikke, hvor jeg skulle gå hen. Derfor fortsatte jeg ad den vej, jeg kendte bedst. Mod øst. Og snart efter førte stien ned ad en lang bakke. Jeg satte mig op på den frosne drengs bryst, og sammen susede vi ned ad bakken, mens den iskolde luft stod ind over mit ansigt.

Der var ulve i skoven. Jeg vidste det godt, og jeg havde ikke gået længe, før jeg så deres hurtige skygger stryge hen over sneen. Men de gjorde os ikke noget. De fulgte efter os med glødende øjne, som om månens genskin fra islaget omkring den frosne dreng hypnotiserede dem.

Hele natten fortsatte vi mod øst sammen med ulvene. Langsommere og langsommere, for den frosne dreng var så frygtelig tung. Men jeg asede videre. Jeg håbede at nå langt væk, så langt at de ikke kunne finde os, for jeg

vidste, at mændene med de tunge støvler ville forfølge os. Nøglen var så tung af guld. Og den havde de set.

Om morgenen stod jeg oppe på et bakkedrag. Så langt væk havde jeg aldrig været før. Jeg så tilbage mod byen. Under mig lå vældige, snedækkede skove, stive moser og frosne søer. De skinrede så blankt og spidst i morgensolen.

Og langt ude, i retning mod byen, hvirvledes sneemarken op. Det var ryttere fra byen. De nærmede sig hurtigt højdedraget. De fulgte mit spor, og nu hørte jeg deres ivrige råb.

Jeg greb hurtigt fat i slædesnoren og fortsatte op over bakken, men allerede før jeg masede op gennem den dybe sne, vidste jeg, at vi ingen chancer havde over for de stærke og udhvilede heste.

Da jeg nåede bakketoppen kunne jeg ikke længere. Jeg sank ned ved siden af slæden, åndede tungt og knugede rasende og grædende af træthed og kulde den stive slædesnor ind til mit bryst.

Under bakken hørte jeg hestene brase gennem de frosne hasselbuske. Mændene skreg ophidset, ligesom når de på jagten har trængt byttet op i en krog.

Så bevægede den frosne drengs læber sig:

»Pungen«, formede læberne lydløst.

Og nu så jeg, at isen over brystet var smeltet. Og jeg mærkede efter i lommen på hans bryst. Der var en tung pung. Jeg tog den frem og åb-

nede den. Den var fyldt med skinnende guldmønter.

»Smid dem«, sagde læberne.

Og da forfølgerne sprængte frem mod os, hylende og skrigende, rejste jeg mig og smed guldmønterne hen mod dem i en høj bue. De stod som en gylden regn i morgenlyset, højt over sneen og ramte klirrende dens frosne skorpe foran de hujende ryttere.

De tumlede af hestene, kastede sig over guldmønterne, men kun ganske kort, for snart efter var de alle i dødelig kamp mod hinanden.

Bagefter, da de alle var døde på nær én, der lå med hænderne presset ind mod et dybt sår i maven, gik jeg hen til hestene. De stod skælvende i den rå lugt af blod. Deres skræmte øjne bulede frygtsomme ud af øjenhulene.

Jeg trak den største, en skinnende hvid hoppe, hen til slæden, førte slædesnoeren frem og fastgjorde den under hestens bug til en ring i sadelgjorden. Så sprang jeg op på hesten og red videre. Samtidig hørte jeg ulvene flænse i de døde ryttere.

Hesten gik hurtigt fremad. Jeg lagde ansigtet ned i dens manke, og når stien førte nedad, standsede hesten af sig selv. Så gled jeg ned langs dens dampende bringe, spændte slæden fra og susede ned ad bakken sammen med den frosne dreng.

Senere nåede vi frem til en flad ismark. Jeg kunne ikke

holde mig vågen længere og lod mig falde ind i hestens bløde og varme manke. Og dér sov jeg, gynget og vugget af den store hest.

De næste dage fortsatte vi gennem uendeligt dybe og tætte skove. Hen over frosne moser og søer. Jeg styrede ikke længere. Der var ingen stier, men nu var det, som vidste den hvide hoppe og drengen, hvor vi skulle hen.

En eftermiddag gik det opad gennem snævre klippepas og hen over højtliggende flade ismarker. Så steg vi igen, drejede rundt, stadig højere op til nye plateauer. Om dagen i blændende sol, og om natten under kolde sitrende stjerner.

Til sidst snævrede klipperne sammen til en ganske smal passage, og efter et skarpt sving blev stien spærret af en høj metalport.

Den hvide hoppe gik helt frem til porten, stod stille, bøjede hovedet og skrabede med hoven i sneen.

Jeg sprang af hesten, gik frem til porten og trykkede håndtaget ned, men porten var låst. Jeg vendte mig spørgende om mod den frosne dreng. Også hesten drejede sit lange hoved og så derhen.

»Nøglen«, formede læberne lydløst og langsomt.

Og samtidig, men ganske langsomt åbnede hans hånd, indtil nøglen lå frit fremme på den frosne hånd.

Den skinnede kosteligt i solen.

Jeg tog den op og gik hen til porten. Jeg satte den forsigtigt ind. Den passede per-

fekt. Så drejede jeg den rundt, og den høje port sprang op.

Bag ved var en mark med grønt græs. Hér stod røde og blå blomster fulde af lys. Og øverst oppe, fra toppen af en blomstrende kastanie, sang en solsort.

Jeg lo højt.

Dét var det mærkeligste!

Den hvide hoppe skubbede til mig. Den ville ind på græsset. Så greb jeg tømmen og førte den ind under kastanien.

Nu var der en, der lo.

Jeg vendte mig hurtigt rundt.

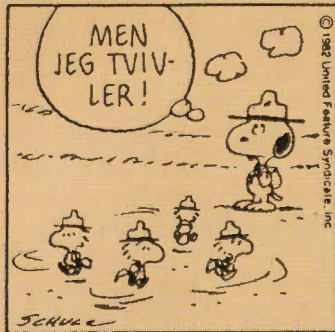
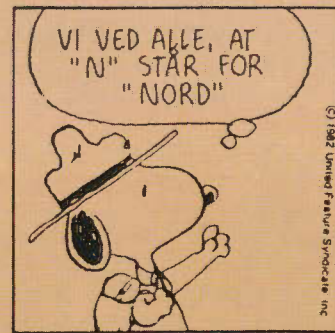
Det var ham!

Den frosne dreng. Han rejste sig op på slæden, så isen revnede omkring ham og klingende faldt ned i græsset.

»Hvordan?« spurgte jeg.

»Nu«, sagde han, »så vil jeg fortælle dig det hele, men det er en lang og indviklet historie«.

Så satte vi os tæt hos hinanden.

NISSERIER

Det er kun i visse juleeventyr, man oplever »nisseforbud«. Vi har heldigvis lov til at glæde os over de nisser, vi har i fantasien og dem, vi morer os med at lave, lege med og kigge på i julemåneden.

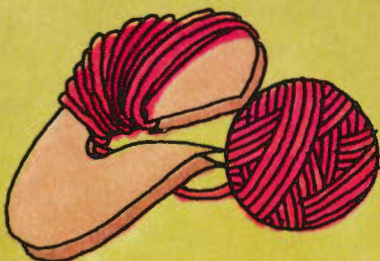
De nisser, man holder mest af, er dem, man selv har fremstillet for små midler. På de følgende sider er beskrevet nogle forskellige nisser, man selv kan lave.

Når du har brugt ideerne på næste side, kan du lime et stykke tykt tegnepapir på, så nisserne på denne side stives af. Klip derpå nissefamilien ud. Stik en finger ind i hvert benhul og find på et teaterstykke, du kan spille med nissedukkerne.

Tegning: Henning Aardestrup
Tekst: Ulla Thorup

Fingernissteater

kan du også lave på denne måde: Sy eller strik fem nissehuer, der passer til dine fingre. Tag huerne på fingrene og tegn et ansigt på hver finger med tusser. Du kan binde et halstørklæde på et par af fingrene eller lime papirskæg på. Spil teater for små børn, som du vil glæde op til jul.

Vikl garn om de to ringe til midterhullet er helt fyldt. Klip garnet over hele vejen rundt i cirkelens omkreds.

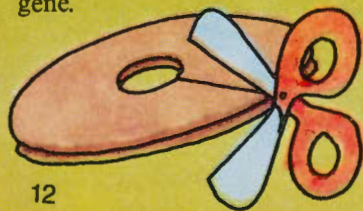

Bind stramt om garnet inde mellem de to papskiver. Tag papskiverne af og studs kvasten.

Kvastnisser

laves sådan: Klip to lige store runde papskiver, diameter 6 cm. Klip et cirkelrunt hul i midten, diameter 1,5 cm. Klip et hak ind til midten gennem begge ringene.

Lav to røde kvaster på denne måde. Bind eller sy kvasterne sammen. Klip en rød filtnissehue og hvidt filtskæg og sy det på. Sy perler på til øjne og hæng nissen op i en sytråd.

Ballonnisser

er flotte at pynte et stort rum med, for eksempel spejderlokalet. Hæng dem op under loftet. Spejderne kan lave en hver: Pust en kraftig, aflang, hvid eller rød ballon op og bind en knude på den.

Smør et godt lag tapetklister på den ene halvdel.

Vikl rødt garn om den våde ende af ballonen, mens du holder om den tørre ende. Stop beviklingen, når limen ikke kan fugte mere garn. Lad ballonen tørre. Hvis den er meget blød, når den er tør, kan behandlingen gentages. Derefter smøres og bevikles den anden halvdel med den farve garn, du synes, der

passer bedst til et nisseansigt. Når det hele er tørt og føles solidt, kan der prikkes hul på ballonen, som derefter lirkes ud. Man kan også lade den være, men så taber den efterhånden luften.

Klip næse, øjne og skæg af karton og lim det på.

Lav en kvast til at binde øverst i nissehuen.

Nisseuro

laves af 6 lige store halvcirkler af rødt karton. Hæft dem sammen til kræmmerhuse med lim eller clips. Lim øjne, skæg og hår på af papir og vat.

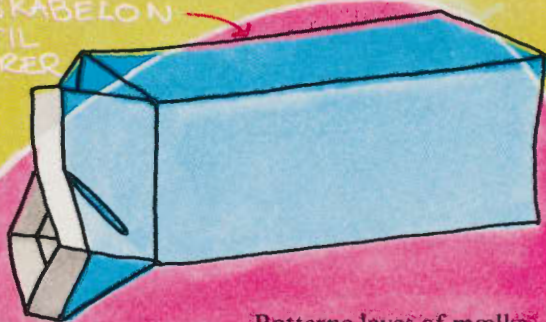
Bind en perle i enden af en sytråd. Sy tråden igennem toppen af en nissehue, så perlen sidder inde i nissehuen og holder tråden fast. Bind en nye perle på tråden lidt længere oppe. Sy igennem den næste nissehue og så videre, indtil alle 6 nisser hænger under hinanden.

Klemmenisser

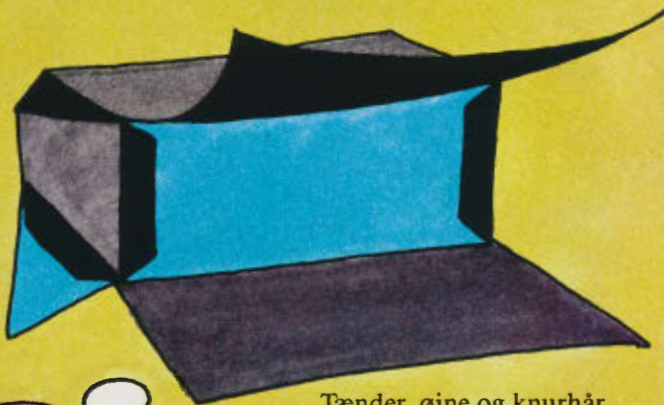
kan f.eks. bruges som bordkort. Lim et glansbillede af en nisseoverkrop på enden af en træklemme. Skriv navn på det flade stykke af klemmen med en tuschpen eller en glødeskriver. Sæt klemmen fast på koppen, glasset eller i servietten eller lad den stå op.

SKABELON
TIL
ØRER

Hvis din patrulje eller flok har lyst til at lave lidt nem underholdning til jul, kan I synge og spille »På loftet sidder...« ved hjælp af et Mester Jakel Teater og disse »charmerende« rotter samt en nissedukke.

Rotterne laves af mælkekartoner, der er skyllet godt. Klip den øverste flade kant af og luk kartonen helt op. Beklæd den så med sort papir og luk åbningen med tape, så hældetuden i den ene side er helt ude. Lim sort papir på toppen ovenpå tapen, så åbningen skjules.

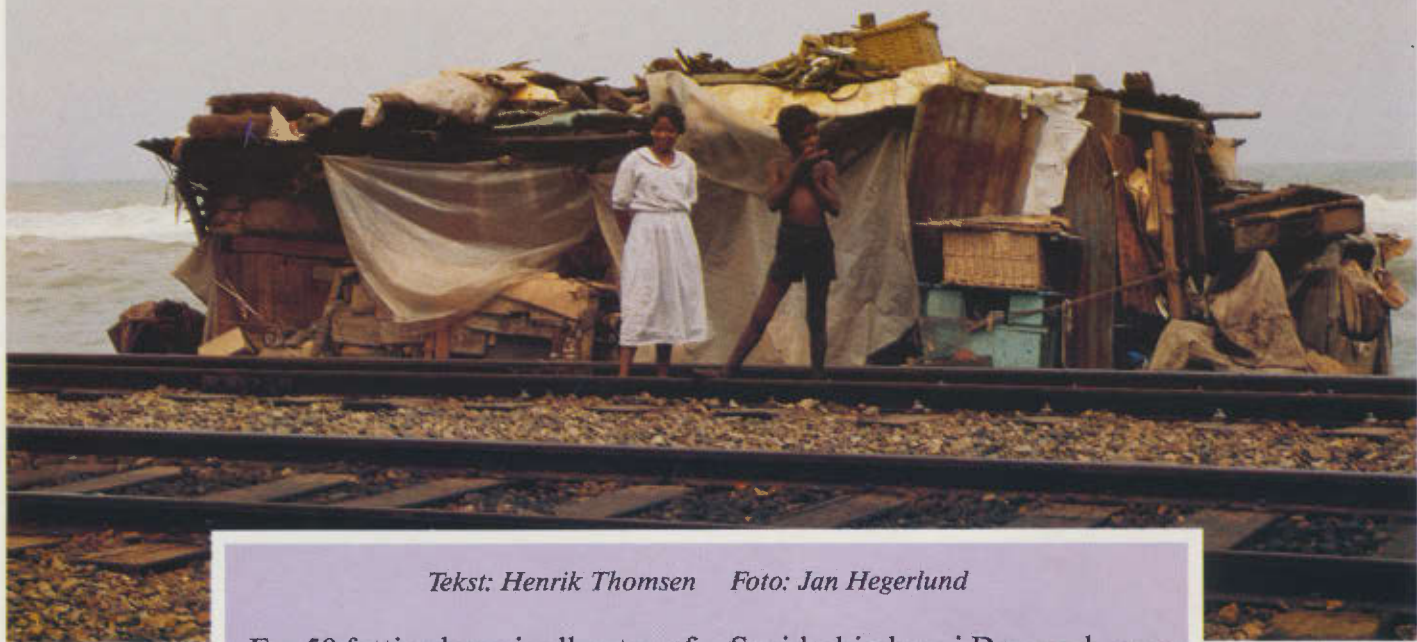
Tænder, øjne og knurhår klippes af hvidt papir, ørerne af sort papir. Lim lyserødt papir på ørerne og snuden.

Halen er tykt sort garn.

Dansk Spejderhjælp

til sultne børn i Sri Lanka

Tekst: Henrik Thomsen Foto: Jan Hegerlund

For 50 fattige børn i udkanten af Sri Lankas hovedstad, Colombo, er lørdag ugens højdepunkt. Da får ungerne undtagelsesvis et ordentligt måltid mad: Brune ris, lidt fisk, grøntsager, løg og linsegrød.

Festmåltidet, som er pakket ind i avispapir, sikrer sammen med tre glas mælk, at børnene får de livsnødvendige proteiner og vitaminer. Det hele er betalt af

Spejderhjælpen i Danmark, som igen i år har haft tusinder af spejdere ude at tjene penge under mottoet »Raske børn hjælper syge børn«.

Det er også spejdere, der står for ernæringsprojektet i Colombo. Bespisningen foregår hos »Sri Lanka Youth Council«, og det praktiske arrangement bliver klaret af den lokale spejdergruppe, 55. Colombo.

De fattige børn kommer fra kvarteret omkring spejderhuset. Medarbejdere har ud fra deres lokalkendskab udvalgt dem, der er mest truet af underernæring. Mange kommer fra familier, hvor månedsindtægten er under 100 kr. Nogle af børnene går ikke i skole, fordi forældrene ikke har råd til skoleuniform.

En af skæbnerne i bespisningsprojektet er drengen Nimal. Han var dødsdømt allerede inden, livet kom rigtigt i gang. Som lille blev han efterladt hjælpeløs på et jernbanespor. Det første tog ville have dræbt ham på stedet, og det var også forældrenes hensigt.

Men sådan gik det ikke. En fattig kvinde fra en slumhytte ved jernbanelinien fandt den lille dreng og tog ham til sig. Nimal overlevede – men heller ikke mere.

Han er i dag 12 eller 13 år – ingen ved det – og bor stadig i den faldefærdige hytte ved jernbanen. Det lille hus, som han deler med sin stedmor og hendes to børn, er i virkeligheden en betonbunker fra krigens tid dækket med affaldstræ og brugt plastic. Hytten ligger på en smal stribe jord mellem det brølende hav og jernbanen.

Familien lever næsten af ingenting. Almisser, husholdningsaffald og de billigst mulige madvarer er grundlaget for den elendige kost, de tre børn må nøjes med.

De tre glas mælk og rispakken hver uge sikrer sikrer Nimal rimelig ernæring. Udgiften pr. barn pr. måned er 9 kr. – for 12 kopper mælk og fire madpakker. Spejderhjælpens bidrag kan føde 50 børn i adskillige år.

Nordlys

Af Jørgen Taagholt

Den antagelig ældste, skrevne beretning om nordlys finder man i den norske lærebog »Kongespejlet« fra omkring 1250. Den former sig som en samtale mellem far og søn og heri står der: »Men den ene ting som du ofte har spurgt om, nemlig, hvad det kan være som grønlænderne kalder nordlys, det er jeg just ikke allerbedst oplyst om. Men det er nordlysets natur og beskaffenhed, at det altid er desto lysere jo mørkere natten er, og det viser sig altid om natten men aldrig om dagen. Af udseende er det sådan, som om man så en vældig flamme slå højt op i luften fra et stort bål. Derfra flyver skarpe spidser sig op i luften, ulige i højden og meget urolige. Snart hæver den ene side sig, snart den anden, så at det hele skinner og synes som en bevægelig flamme, men så længe disse stråler er på det højeste og klareste, udgår der fra dem så meget lys, at de mænd, som da befinder sig ude, godt kan finde vej og gå på fangst, hvis de behøver det«.

Enhver, der oplever de fantastiske scenerier som nordlysene byder på, bliver fascineret deraf. Og det er da også naturligt, at man i ældre tider har tillagt disse flammende lystegn på himlen overnaturlige begrundelser.

I de arktiske områder, hvor man har nordlysene i zenit, altså lige over sig, bliver nordlyset lige så kraftigt som et kraftigt måneskin. Man kan færdes ude i terrænet, som det siges i »Kongespej-

let«, og orientere sig ved nordlys alene. Men i modsætning til månelys, som jo skinner jævnt, når skydækket ikke skifter, så varierer nordlysene stærkt. Går man en vinternat ude i det arktiske område og orienterer sig ved hjælp af nordlysene, så må man lejlighedsvis stå stille og vente på, at nordlysene optræder igen.

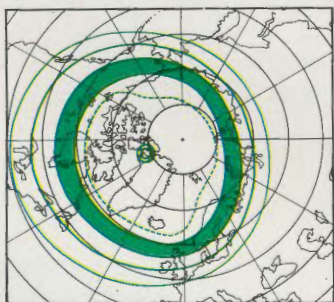
De er temmelig forskellige. Nogle kan ofte ses som store blafrende tæpper på himlen, hvor underkanten er klar, mens den øvre kant er mere utydelig. Andre kan være strålebundter, fuldstændig som et projektørlys, ja, ofte er man enig med sig selv om, at det da vist må være lyset fra en bil, der holder parkeret med lygterne tændt og sender stråler op over bakkekammen. Men det kan altså udmærket godt være nordlys, der også kan optræde som »corona« - som stråler ud fra et enkelt punkt på himlen.

I dag ved vi meget om nordlysens natur. Vi ved, at de skyldes elektrisk ladede partikler, der kommer fra solen ind i jordens højere atmosfære. Her ledes de ad magnetfeltlinierne ned mod jordens overflade, og i omkring 100 km's højde opstår de imponerende lysfænomener, når partiklerne rammer molekyler i atmosfæren.

Nordlysets farve er bestemt dels af de elektrisk ladede partiklers energi, dels af hvilke molekyler der rammes. Den mest karakteristiske og hyppigst forekommende farve i nordlyset er

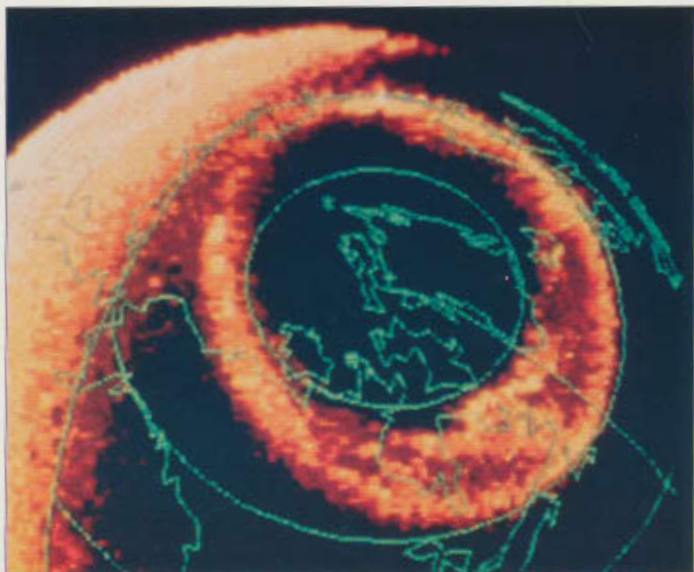
den gulgrønne, der udsendes, når et iltmolekyle rammes. Som det kan ses på farvebillederne, kan man især i nordlysens underkant se klare røde farver.

Fra mange års fotografering af nattehimmelen på en række arktiske lokaliteter, i Grønland, i Nordskandinavien og andre steder i udlændet, har man kunnet kortlægge, hvor nordlys forekommer mest hyppigt. Man er i dag klar over, at den nordlige halvkugle har en nordlys-zone, der er vist på det lille kort. Her kan man med størst sandsynlighed se nordlysene.

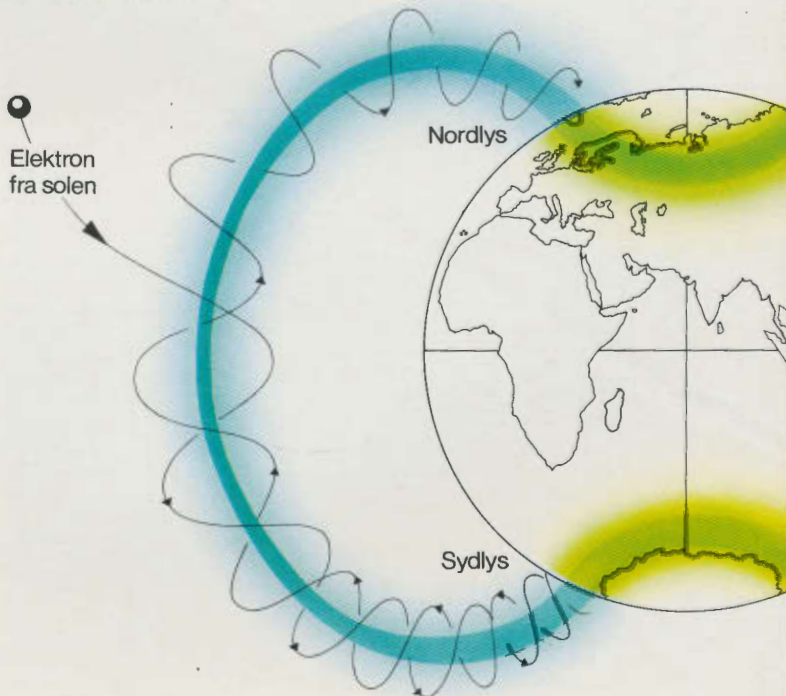

Zonen ligger ikke omkring den geografiske nordpol, men omkring den magnetiske pol, fordi partiklerne, der kommer ude fra verdensrummet og specielt fra solen, bevæger sig efter de magnetiske feltlinier. Tilsvarende findes der omkring sydpolen en sydlys-zone.

Når et nordlys (aurora borealis) forekommer, vil der være et tilsvarende sydlys (aurora australis). De optræder kun en brøkdelen af et sekund forskudt eller forsinket i forhold til hinanden og

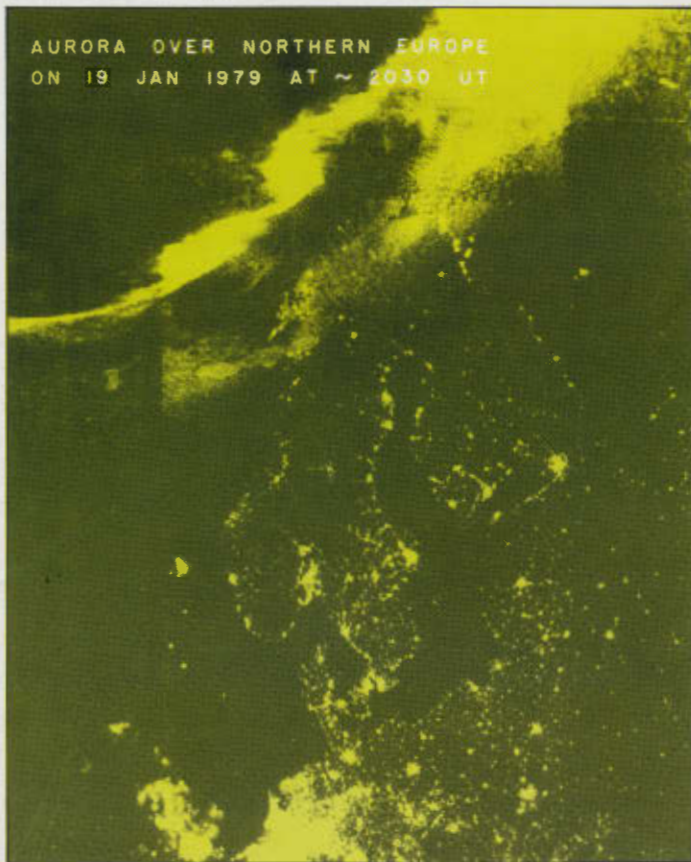

Dette computerfoto er taget ca. 10.000 km over jorden i den amerikanske satellit Dynamics Explorer. Den fjerneste, venstre del af kloden er baded i sollys, mens nordlyset ligger i en ring omkring den mørke, magnetiske nordpol. Herunder forklarer tegningen, hvad vi ikke kan se - magnetfeltet omkring jorden leder elektroner i solstrålingen til polarområderne, hvor de bliver til henholdsvis nord- og sydlys.

I dag kan man tage langt mere detaljerede billeder af nordlysene og deres forekomst, fra satellitter eller rumskibe, og vi kan nu få del i det udsyn, som astronauterne har til dette fantastiske natursceneri.

flammer op i takt. Det skyldes, at de ladede partikler bevæger sig langs med magnetfeltlinier mellem den nordlige og den sydlige halvkugle.

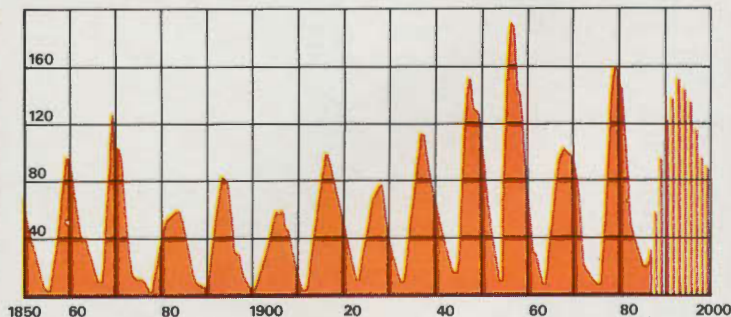
Fotografering af nordlys, sådan som det finder sted bl.a. på geofysiske observatorier i Grønland, sker med et fiskeøje-kamera, der ved hjælp af et kuglespejl affotograferer hele himlen, horisonten 360° rundt.

Vi ved i dag, at nordlyszonen har form som en oval, der drejer sig rundt om jorden en gang i løbet af døgnet.

Ved midnatstide kommer nordlysene længst mod syd eller fjernest fra magnetpolen; i dagtimerne forekommer de nærmere magnetpolen. Imidlertid kan nordlysene i dagtimerne kun ses, hvis det er mørkt. Det vil sige, at vi skal til det høj-artiske område, før det er så mørkt om dagen, at man kan se og fotografere nordlys om dagen. På Svalbard i Nordnorge er det mørkt hele døgnet rundt igennem flere måneder

om vinteren, og her er der gode muligheder for at fotografere nordlysene i dagtimerne.

Nordlysene forekommer næsten hver nat i dele af de arktiske områder. Det optræder med størst styrke i de år, hvor vi har flest udbrud på solen, såkaldte solplet maximum år, og i de år kan nordlysene ses længere sydpå. Hvis man her i Danmark skal gøre sig håb om at se nordlys, så er det netop i år med solplet maximum, f.eks. omkring 1990, at man har størst chance for at iagttage fænomenet. Under maximum året i 1957-58 observeredes der i Danmark nordlys ca. hver tredje nat. Nordlys set fra Danmark vil sædvanligvis være svage; derfor må man vælge et sted, hvor man ikke forstyrres af genskin fra byernes gadebelysning på himlen og skyerne. De bedste muligheder har man ved nordvendte kyster, hvor man ser ud over det mørke hav.

På solens overflade, 150 mio. km borte, er der særlig voldsom aktivitet omkring pletter, der er mindre varme end resten af solen. Disse pletter kommer og går, og de 'lever' fra få dage til flere måneder. Mængden af dem forringer kvaliteten af radiomodtagelse og øger antallet af nordlys; solplet-antallet varierer hele tiden og toppe ca. hvert 11. år - som kurven viser. Vi er altså på vej mod bedre chancer for at se nordlys i Danmark - om ca. 4 år.

Lad banko-pladerne holde juleferie og spil »Glædelig jul« i stedet. Hver spiller skal have et træ som dette, tegnet af eller fotokopieret, og opråberen skal have et sæt brikker fra tallotteri. I de 15 lys skriver hver deltager forskellige tal mellem 1 og 90. Når der så bliver råbt op, gælder første spil én gren, andet spil 2 grene fulde og tredje spil hele træet. Og så gælder det om at huske ikke at råbe »Banko«, men »Glædelig jul«. Og præmierne ... dem bestemmer I selv.

Glædelig jul

Tegning:
Lars Johansen

Mit møde med skovnissen

Skovnissen mødte jeg en dag, jeg sad ude i skoven og tegnede. Det var sådan en kølig efterårsdag med brune og gule blade, og solen skinnede langt oppe i himlen, mens blæsten kostede rundt med et par frække skyer, samtidig med, at den drillede træerne ved at overraske dem med nogle gevaldige sus af og til. Træerne brokkede sig over den frække blæst, og svarede igen ved at brumme og true med de lange grene. Men blæsten var ligeglad. Den kostede bare videre med skyerne.

Nede ved mine støvler puslede det i skovbunden. Der var mange dyr, der havde travlt med at gøre klar til vinteren, så de havde slet ikke tid til at se på blæsten og skyerne, der legede oppe over deres hoveder.

Forresten var det nogle dejlige støvler, jeg havde på den dag. Det var sådan nogle med lynlås, for at de skulle være lette at komme i, og så var de foret med dejligt lunt lammeskind, så jeg ikke skulle fryse. For det var faktisk lidt koldt. Det mærker man jo, når man sidder og tegner, så jeg var glad for, at min kone havde sagt, at jeg skulle tage varmt tøj og støvler på, inden jeg gik hjemmefra. Jeg er nemlig lidt af et fjols hvad det der med tøjet an-

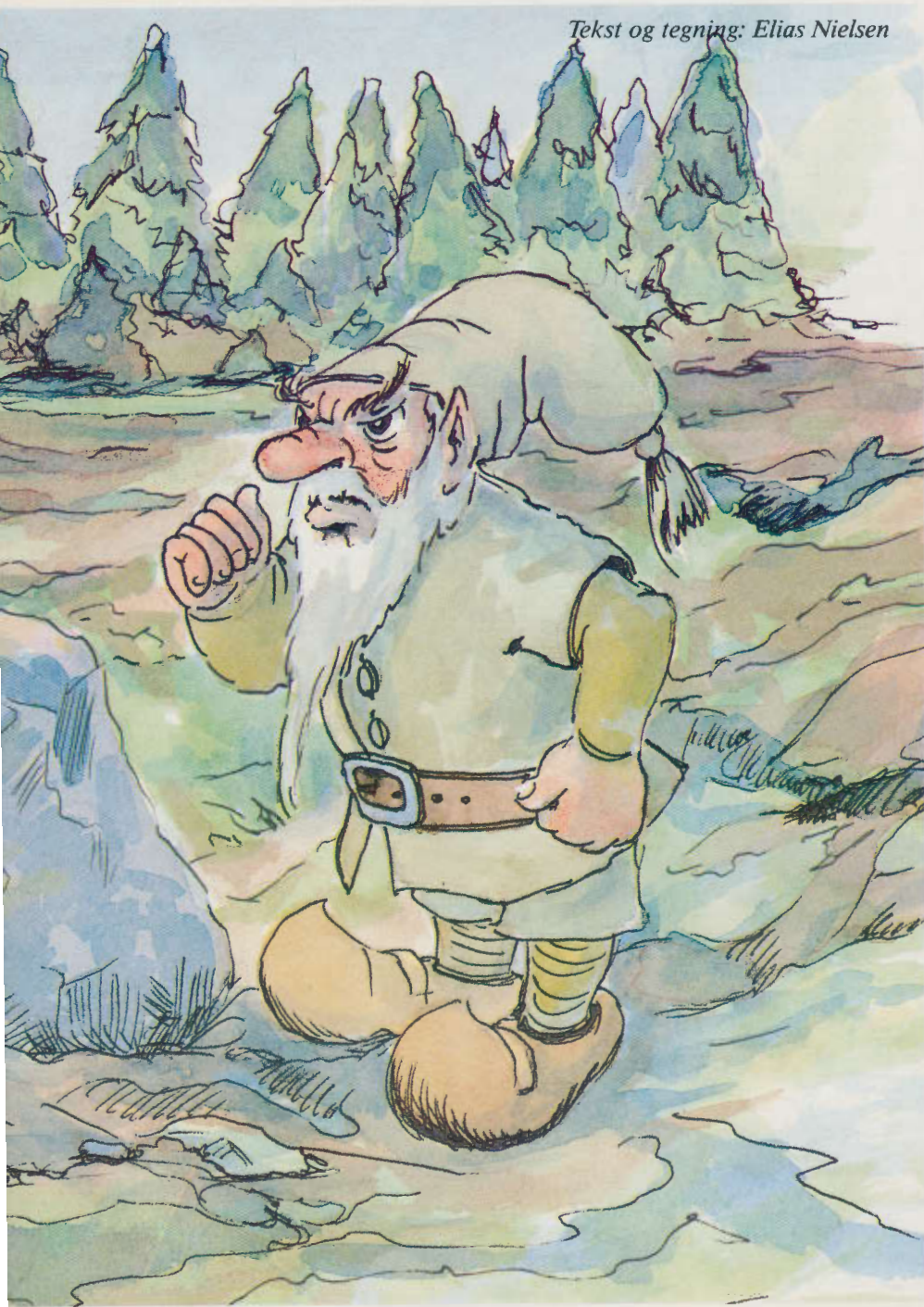
går, for om sommeren tager jeg for meget tøj på, og om vinteren tager jeg for lidt på, og om foråret og om efteråret kan jeg slet ikke finde ud af det.

Nå, men jeg var altså glad for mit varme tøj og mine lune støvler, og mens jeg sad og kiggede ned på støvlerne, hørte jeg noget, der puslede under de visne blade tæt ved min venstre støvle. Det var der jo sådan set ikke noget mærkeligt ved, for der er jo så meget der pusler i skovbunden, men da jeg i det samme fik øje på en lille grøn tophue, bøjede jeg mig ned for at se nærmere på, hvad det nu kunne være. Forsigtigt løftede jeg det blad, hvorfra lyden var kommet, og hvor jeg lige havde fået et glimt af en grøn tophue.

Dernede masede en lille fyr med at få en sten løs. Ved siden af ham stod der en lille spade, så jeg kunne jo forstå, at han var ved at grave et hul i jorden, og så var den der sten altså kommet i vejen. Han havde meget travlt og så meget vred ud. Han lagde hovedet ikke mærke til, at jeg sad og kiggede på ham. Han var vel på størrelse med min lillefinger, og helt klædt i grønt.

På hovedet havde han den grønne tophue, jeg før havde fået et glimt af. Hvis du ikke ved, hvad

en tophue er, kan jeg fortælle dig, at den ligner en nissehue, og faktisk lignede han også på en prik en lille nisse, men han var altså bare grøn over det hele. Nej, ikke i hovedet selvfølgelig. Der lignede han alle andre små nisser, med røde, runde kinder og en stor rød næse. Og selvfølgelig også et stort hvidt skæg.

Nisser plejer jo at smile og le meget, men ham her så ikke ud til at være spor glad, mens han stod der og baksede for at få stenen flyttet. Ærlig talt så han ud til at være lynende arrig, og en gang imellem gav han stenen et gevaldigt spark med sin ene træsko for at få den til at flytte sig. Det skete der nu ikke andet ved, end at han udstødte en masse grimme ord, og hoppede rundt på det ene ben og var helt blårød i hovedet.

Selvfulgt syntes jeg, det var synd for ham, så jeg rømmede mig »Hm! Hm!« sagde jeg, »Er der noget jeg kan hjælpe dig med?« Han kiggede op på mig, og jeg tror, han havde så ondt i foden, at han slet ikke tænkte på at blive forskrækket. »Er der noget, jeg kan hjælpe dig med?« gentog jeg høfligt. Jeg har nemlig lært, at man altid skal tale høfligt til nogen, man ikke kender. Især til nisser.

Han humpede hen til stenen og satte sig på den, mens han tog sin træsko af for at overbevise sig om, at alle tærne var der endnu, og at de var hele. Da han var fær-

dig med at studere sine ømme tæer, kiggede han interesseret op på mig samtidig med, at han viftede med tærne for at køle dem af.

»Hvem er du?« spurgte han. »Jeg hedder Elias, og jeg sidder her i skoven og tegner«, svarede jeg, og viste ham den tegning, jeg var i gang med.

»De træer ligner ikke. De er alt for små«, sagde han, og pegede på nogle træer på tegningen, som jeg selv var ret stolt af. »Nåh«, svarede jeg lidt stødt, »Jeg har ellers gjort mig megen umage for at få dem til at ligne«.

Nissen trak på skulderen, og stak sin fod i træskoene igen og hoppede lidt rundt for at se om

foden var i orden. Så satte han sig på stenen igen, klædede sig i øret og kiggede smilende op på mig. »Næh du...så skulle du have set min bedstefars tegninger. De lignede ikke kun. Næh, man kunne gå lige ind i dem, og så var man der, hvor bedstefar havde tegnet.

Da jeg var lille, legede vi tit inde i bedstefars tegninger. Nej, hvor var det skægt. Men bedstefar havde forbudt os det, for tænk hvis vi blev væk, eller nogen krøllede tegningen sammen og smed den væk!« Den lille nisse lo ved tanken om, hvor fræk han havde været, da han var lille.

»Men selvfølgelig gjorde vi det, mine brødre og jeg. Vi sneget os ind på bedstefars værelse, når han sov til middag, og så legede vi i tegningerne til han vågnede. Det kunne vi altid høre, for han snorkede så højt når han sov, at det var let at høre langt ind i tegningerne. Når han så var ved at vågne, begyndte han at grynte. – snork..grynt.....snork..grynt.... Når han begyndte på det, vidste vi, at han var ved at vågne. Det tog gerne en halv times tid, så vi havde masser af god tid til at komme ud af billederne.

Engang var det dog lige ved at gå galt, for bedstefars kat, der sov oppe i fodenden af hans seng, vågnede, mens vi legede inde i et billede med bjerge. Der var et eller andet, der havde forstyrret katten, så den løb rundt i bedstefars værelse på jagt efter det, der

havde forstyrret den. Nå, men det endte med, at tegningen vi legede i faldt på gulvet og blev krøllet sammen, så vi ikke kunne komme ud. Vi råbte selvfølgelig om hjælp, og endelig kom bedstefar da også og befriede os. Men sikken en masse skældud vi fik. Uha-Uha. Fra den dag låste bedstefar altid sine tegninger ned i sin gamle skibskiste, når han lagde sig til at sove. Det var ærgerligt, for det var altså sjovt at lege i hans tegninger«.

Den grønne nisse var blevet helt fjern i blikket, mens han havde fortalt om sin barndom. Han havde taget sin grønne nissehue af og sad og legede med kvasten. Jeg kunne jo nok forstå, at han havde lyst til at snakke, så jeg spurgte ham om, hvorfor han havde grønt tøj på, og ikke rødt som alle andre nisser. Han kiggede på mig som om jeg ikke var rigtig klog, og sagde: »Røde nisser bor kun i husene, og det ville da være fjollet, hvis vi skovnisser gik rundt i rødt tøj. Alle kunne jo straks få øje på os. Vi ville aldrig kunne gemme os, når I mennesker kommer vadende gennem skoven og forstyrrer os. Det er det samme med de blå sønisser og de gule marknisser. Næh du – Vi har de farver, der passer til de steder vi bor. Nå, men jeg må videre med den her sten, og du skal vel også tegne.«

Det måtte jeg indrømme, så vi gik begge to i gang med vores

forehavende. Da vi havde arbejdet i tavshed et stykke tid, han med sin sten, og jeg med min tegning, kunne jeg ikke dy mig for at se, hvad han lavede. Han baksede stadig med den der sten,

»Skulle jeg ikke hjælpe dig?« spurgte jeg forsigtigt. Han kiggede op på mig, som for at se, om det nu var et arbejde, han turde overlade til mig.

»Joh, værsgod, hvis du tror du kan.«

Stenen var ikke ret stor i forhold til mig, så jeg stak bare skaf-

tet af min pensel ned under stenen og vrikkede den løs.

»Det må jeg sige«, sagde skovnisseren imponeret, »Du er ikke så dum endda. Tag du bare stenen med dig som en gave fra mig, og tro ikke, det er en almindelig sten. Når du har den i lommen, behøver du bare at fløjte som en skovlærke. Så kommer vi nisser frem, og vi kan nok lære dig et eller andet«.

Jeg tog stenen og sagde pænt tak.

»Nå, men nu må jeg tilbage til hulen«, sagde skovnisseren, »men vi mødes jo nok en anden gang. Nu ved du jo, hvordan du kan få fat i mig«. Han skulle til at gå, men standsede og vendte sig om, og så op på mig med øjne, der plirrede af indestængt latter.

»Jeg huggede to af bedstefars tegninger, inden han låste dem ned i skibskisten. Den vil jeg vise dig, næste gang du kommer ud og besøger mig. Så kan vi gå en tur i den«.

Og væk var han.

Så nu glæder jeg mig til næste gang, jeg skal i skoven med min tegneblok og stenen, jeg fik af skovnisseren. Stenen ligger her på mit bord, og den lyser en lille smule, og når jeg tager om den, kan jeg mærke, at den er lidt varm. Gad vide, om det er svært at finde flere sådanne nissesten ude i skoven? Jeg tror det ikke. Når bare man ved, hvad man skal lede efter, er det let nok.

Verdensjamboree 1988 ét af spejderbevægelsens fredsinitiativer

Ved den første verdensjamboree i 1920 blev Baden-Powell spurgt, hvorfor det egentlig blev kaldt en jamboree – og han svarede: »Hvad skulle vi ellers kalde det?«

Men hvad er en jamboree? Egentlig er ordet engelsk og betyder lystighed. I Nordamerika blev det anvendt af indianerne, og her dækkede det over et idrætsstævne. Siden 1920 har ordet været brugt som betegnelse for en international spejderlejr.

Efterhånden som spejderbevægelsen greb om sig med en utrolig hurtighed i mange lande – uden hensyn til samfundsklasser, trosretninger og racer – var det naturligt at bruge dens internationale muligheder. Netop på grund af den om-sig-gribende tilstrømning til spejderarbejdet så Baden-Powell betydningen af at udvikle spejderbevægelsens internationale side, så spejderne kunne spille

en rolle i bestræbelserne på at overleve i en mere fredelig verden.

Jamboree har derfor været afholdt for at give spejderne en enestående oplevelse og for at bekræfte og viderebringe freden og kammeratskabet i spejderarbejdet – for at bringe dette ideal ud over hele verden, så hver eneste spejder bliver en venskabs og fredens budbringer overfor sine omgivelser.

På den første jamboree, afholdt i Olympia i London, deltog 12.000 spejdere fra mange lande. I 1988 forventes det, at ca. 18.000 spejdere fra alle dele af verden samles til den 16. internationale verdensjamboree undertemaet »Bring the World Together«

på Cataract Scout Park i Australien, ca. 70 km fra Sydney, fra den 1. til den 10. januar 1988.

Lejren tilbyder en lang række meget varierede aktiviteter. Orientering, pionerarbejder, handicraft og boldspil lyder velkendte, mens aktiviteter som surfing, flyvning og dykning er mere fremmedartede for os.

Efter lejren skal deltagerne bo hos en australsk familie, opleve dens dagligdag, og måske besøge Utzons operahus. Og så begynder en bustur rundt i dele af Australien, så spejdere kan se og opleve andre sider af landets natur, kultur og samfundsforhold. Opholdet i Australien varer i alt ca. 4 uger.

Nu kan vi jo desværre ikke allesammen deltage i en verdensjamboree, men der er mange andre muligheder for at dyrke internationalt spejderarbejde. På mange andre måder kan man øge sit kendskab til andre mennesker, andre befolkningsgrupper og deres sæder, skikke, og traditioner. Jo mere vi kender hinanden, og jo mere vi ved om hinandens forhold, jo bedre kan vi forstå hinanden – og forstå, hvorfor andre sommetider gør ting anderledes, end vi er vant til.

Måske har du oplevet dette på en landslejr, hvor der var mange udenlandske spejdere med. Måske brugte du denne chance til at lære de fremmede at kende, og gav dem mulighed for at lære dig at kende? Måske er I pennevenner nu... Hvis du ikke har

en penneven, så er der mulighed for at få sådan en gennem vores spejderblade. Ofte er der også invitationer fra spejderkorps i andre lande, som indbyder til sommerlejre, små »jamboretter« eller andre arrangementer.

Mange spejdere har en venskabstrop eller venskabspatrulje, som de hyppigt hører fra og tænker på, og mange er allerede nu i gang med at planlægge en spejdertur til et andet land eller til et af vores internationale spejdercentre? Dette er nogle af mange muligheder for at deltage i det internationale spejderfællesskab – for at få større viden og dermed forståelse for hinandens handlinger. Og så er det også utroligt spændende!

Spejderarbejde er mange, mange forskellige ting. Noget af det vigtigste for mig er den internationale dimension, der er udtrykt i vores formål. Tænk at være så heldig, som jeg – og måske du? – er, at være spejder, en af de 17 millioner spejdere – fordelt på 117 lande over hele verden – der hver især igennem spejderarbejdet vil gøre sit bedste for at bidrage til mellemfolkelig forståelse og fredelig sameksistens i verden.

Hvorfor ikke gøre 1988 til det år, hvor *dit* internationale engagement i spejderarbejdet bliver virkeliggjort – så også du er med til i dit spejderarbejde at viderebringe spejderbevægelsens budskab om venskab og fred mellem mennesker på vor jord?

*Med spejderhilsen
Marianne Karstensen*

LUCIA

Tekst: Børge Berglund-Jensen

Illustrationer:

Anita Tiderman

Lyset dæmpes, og alle venter forventningsfulde og spændte på det, som nu skal ske.

– Og så begynder det. Først hører man kun sangen: De mange, lyse pigestemmer forenede i en køn melodi – i begyndelsen fjernt og svagt, men lyden vokser i styrke –, og pludselig kommer koret af de syngende piger rundt om hjørnet, et optog på 15-20 piger i lange, hvide gevandter. Den forreste – og højeste – af pigerne har en krans af levende lys på håret, og alle de andre bærer hver et lys i hænderne. Med adstadige skridt bevæger Luciabruden og hendes terner sig frem gennem alle hjemmets gange, mens de igen og igen synger hymnen om Santa Lucia:

Du bærer lyset frem
stolt på din krone,
rundt om i hus og hjem
sangen skal tone.
Nu på Lucia dag
hilser vort vennelag
Santa Lucia, Santa Lucia.

Her ved vor julefest
sangen skal klingé,
glæde til hver en gæst
vil du jo bringe.
Skænk os af lykkens væld
lige til livets kvæld,
Santa Lucia.

Denne situation gentager sig tusindvis af gange hvert år. Med spejderpiger eller med skolepiger i Luciatoget. På plejehjem, sygehuse, børnehaver og mange andre institutioner, i tiden op mod jul. Oprinene bliver fordelt over lidt længere tid, men Lucia dagen er egentlig den 13. december. Vi kender alle til Luciaoptogene, men mon der er ret mange, som ved, hvem var denne hellige Lucia egentlig?

Legenden beretter, at Lucia var en smuk og fornem jomfru, som levede omkring år 300 i Siracusa på Sicilien.

Hun var kristen, og da hendes mor blev alvorligt syg, rejste Lucia med hende til en hellig kvindes grav i Catania for dér at bede for sin syge moder. Hun lovede Gud, at hvis moderen blev helbredt, ville hun skænke sin formue til de fattige. Moderen blev rask, men Lucias kæreste var åbenbart ikke med på tanken om, at hun skulle skænke sin ejendom bort og formøble medgiften, så han anklagede hende overfor øvrigheden for at være kristen. Hun blev grebet og led martyrdøden, da en af bødlerne jog et sværd gennem halsen på hende.

Mærkværdigt er det, at en nyere tradition bringer en helt anden beretning om Lucia: Hjembyen Siracusa er den samme, men ellers.. ja hør blot: En ung kvinde af fornem byrd var meget smuk. Især hendes øjne var af usædvanlig skønhed. En ung, hedensk mand blev så tryllebundet af jomfruens skønne fremtoning, at han begærede hende stærkt. Hun spurgte, hvad der betog ham så voldsomt ved hende, og han svarede, at det var hendes smukke øjne. For at befri ham for de syndige lyster rev hun sine øjne ud og overlod ham dem på et fad. Denne historie slutter dog lykkeligt med, at hun fik nye øjne, som var endnu smukkere end de første.

Nu er der jo meget langt både i tid, sted og tanke fra mordet i Siracusa til den moderne nordiske tradition, men det ser ud til, at *lyset* tidligt er blevet sat i forbindelse med Lucia-dyrkelsen. I gammel tid – under den julianske kalender – var netop natten til Lucia-dagen den 13. december årets længste nat. Man følte midt i den værste mørketid en stor længsel efter lyset, og hvad er da naturligere end at knytte dagens helgen, Lucia, sammen med dette ønske. En anden ting er, at »lys« på italiensk hedder »luce«, og man har måske simpelthen taget fejl og troet, at Lucia's navn betød lys.

I 500-tallet blev Lucia af Romerkirken ophøjet til helgen, og hun spillede i Syditalien en vis rolle som lysets helgen – men der gik meget lang tid, før hun fik nogensomhelst betydning for Nordens beboere. Først i slutningen af 1700-tallet hører man – især i det vestlige Sverige – på vore breddegrader noget om Lucia, og nu har hun endda skiftet navn og kaldes Lusse.

Da traditionen var ny, kom den vestsvenske Lusse tidligt om morgenen og serverede kaffe og specielle lussekatter. Hun var hvidklædt og bar lys i hånden, men senere blev lysene anbragt i en krans på hendes hoved. Mon ikke glorien har inspireret hertil? I begyn-

delsen af vort eget århundrede kom Lucia uden for familiens rammer, og foreninger, søndagsskoler og andre begyndte at lave »moderne« Luciaoptog, som vi kender dem idag. På dette tidspunkt var der ikke knyttet nogen musik eller sang til Luciaoptogene, men i 1920'erne fandt man på, at Lucia måtte have sin egen »kendingsmelodi«, og man fandt da en »gammel« sang, som ligefrem hed »Santa Lucia«. Den stammede godt nok fra Napoli, men det var nu en nyere døgmelodi, en barcarole, som priste en fiskerihavn med navnet Santa Lucia.

Til Danmark kom Lucia-skikken først efter besættelsen. Foreningen

Norden's generalsekretær blev i Sverige så begejstret for den smukke skik, at han foreslog den indført på denne side Øresund. Hans idé slog an, og i løbet af få år var Lucia-optogene også i Danmark et elsket indslag blandt juletidens mange traditioner.

På Luciamorgen er der Luciaoptog på hver eneste arbejdsplads i Sverige fra den mindste folkeskole til ministeriernes kontorer. Og bagefter serveres der lussekaffe og »lussekatter« samt evt. glögg. Disse lussekatter er specielle brød. Melet er tilsat safran, så krummen får den karakteristiske gule farve, og de formes i mange specielle faconer. Her får du opskriften:

Lussekatter

1½ liter = 850 g hvedemel
 ½ tsk. salt
 1½ dl. melis
 1 stk. hugget sukker
 1 g safran (smadderdyrt!)
 50 g gær
 150 g margarine ell. smør
 ½ liter mælk
 1 dl. mørke rosiner

Til pensling og garnering:
 1 pisket æg og rosiner.

Safran'et og det ene stk. hg. sukker stødes i en morter. Smelt fedtstoffet i en kasserolle, hæld den stødte safran og sukker i, tilsæt mælken og varm kasserollens indhold op til 37° (fingervarmt). Gæren smuldres i røreskålen, kasserollens indhold hældes over, og gæren røres op i væsken. Tilsæt de øvrige ingredienser og ælt det hele sammen til en smidig dej (gem lidt mel til udrulningen).

Stil dejen til hævnning med et klæde over. Den skal stå, til den er vokset til

det dobbelte. Det varer tre kvarter til en time.

Læg nu dejen på bagebordet og ælt den igennem. Del dejen i mindre stykker, rul dem mellem hænderne og form dem til Lussekatter. På en bageplade med bagepapir hæver de til næsten dobbelt størrelse på en halv times tid. Så pensles de med det piskede æg, rosinerne trykkes ind på passende steder og lussekatterne bages 5-10 min i en 225° varm ovn.

Nu er det Aarets sidste
Iaften jeg spiser vor gamle
Med Tællelys er vor Stue
Og jeg drikker Mjød med min søde
Iaar fik vi rigtig Lykke
Og nu gaar Aaret det gaar saa
God Nat god Nat mit Øie er

Nat
Kat
besat
Skat
fat
glat
mat

Nytårsaften

Digt og klip: H.C.Andersen

Etyming af G. E. Arndtson

Strik en sjov maske

Af Lilian Brogård

En strikket maske er først og fremmest tænkt som dekoration.

Det er også spændende at strikke en maske til sig selv. Blot kræver det større nøjagtighed, fordi masken skal passe. De fleste, der strikker, har mange forskellige garnrester liggende, som kan udnyttes festligt til »maskestrik«.

Brug garnrester i forskellige farver og kvaliteter. Sæt tre eller fire tråde sammen, så garnet passer til pind nr. 4 eller 5. Der kan bruges broderigarn, mohair, flamé, metaltråd – ikke nødvendigvis i naturlige farver, hellere fantastiske og morsomme.

Brug et billede af et ansigt eller en tegning, du selv laver, som udgangspunkt for dit strikkearbejde.

Hvis masken skal passe dig selv, må du lave et mønster af dit eget ansigt. Hold et stykke papir op for dit ansigt og marker med en tuschpen, hvor næse, øjne og mund befinder sig.

Fold papiret midt i tegningen af ansigtet og klip det ud, så mønsteret bliver nogenlunde symmetrisk.

Da dit billede bestemmer, hvordan masken skal se ud, kan der ikke laves én bestemt opskrift. Du må lade dit garn og dit billede inspirere dig.

Maskerne kan strikkes i ret eller i rib. Skift eventuelt mellem ret og vrang i forskellige mønstre. Læg dit billede foran dig og slå masker op, som passer i bredden til hagen. Strik frem og tilbage og tag ud efter dit billede.

Munden strikkes ved at skifte farve og strikke vrang frem og tilbage over for eksempel de midterste 15-20 masker. Efter cirka 8 pinde lukkes 10-15 masker af. På næste pind slås tilsvarende antal masker op, og endnu cirka 8 pinde strikkes over mundens »hul«. Herefter strikker du over alle maskerne i bundfarven. Følg stadig dit billedes omrids.

Ved næsen – midt i striketojet – sætter du 6 masker på en hjælpepind. Slå 3 ekstra masker op på begge sider af de 6 masker. Næsen strikkes som en lang trekant for sig selv. Tag gradvist 2 masker ind i hver side. Når næsen har en passende længde, sættes maskerne på en sikkerhedsnål. Nu strikkes hver kind op for sig. Inden kinden er lige så lang som næsen, strikkes øjet i en anden farve ved at du kun strikker med kindens midterste masker. Hvis du skal have masken på, strikkes hul som ved munden. Herefter strikkes en enkelt gang over alle kindens masker i bundfarven. Når begge kinder er strikket lige langt op, strikkes sammen over alle masker – også næsens. I panden tages lidt ind, så masken får en pæn runding.

Maskerne sættes op på en blød plade med nåle. Fyld lidt blødt papir under kinder, hage og næse, så masken får lidt facon. Sæt eventuelt en gammel guldramme om maskecollagen.

NØDDE-KNÆKKEREN

1 GLAT
SOM EN

2 DUM
SOM EN

4 KLOG
SOM EN

6 FRISK
SOM EN

8 BANGE
SOM EN

3 STÆRK
SOM EN

5 LISTIG
SOM EN

7 KLØDSET
SOM EN

DER ER KOMMET
KLUDDER I TEKST
OG BILLEDER.
KAN DU SÆTTE TAL OG
BØGSTAVER RIGTIGT
SAMMEN?

2

KAN DU FINDE UD AF
HVIKKE TO AF DE FIRE
DER NÅR IND TIL JULDRØBEN?

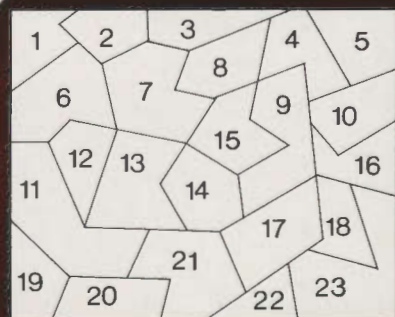
3

HVOR FLYVER
BALLONEN HEN?

HVILKE AF
"BALLONSKIPPER-
KNOBENE" BLIVER
TIL KNUDER, NÅR
MÅN TRÆKKER I
DE FRIE ENDER?

4

HVER SKAL DU FINDE
TO FELTER SOM
ER HELT ENS

6

5

		A			
	A				
A					
	A				
	A				

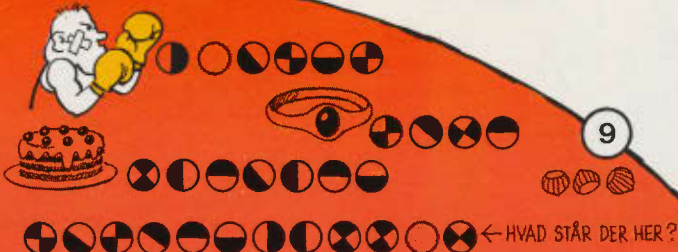

INDSÆT FEM ORD VANDRET
SÅLEDES AT DER LODRET I VENSTRE RÆKKE
DANNES ET ORD, DER HAR MED
FODBOLD AT GØRE

7

VED HJÆLP AF MORSE KAN DU
FINDE UD AF HJERTERNES
HEMMEIGHED

FIND FIRE
PÅ HINANDEN
FØLGENDE TAL, DER GANGET
MED HINANDEN GIVER 840

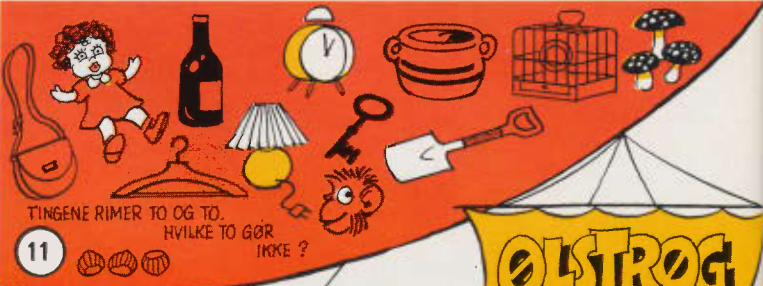

← HVAD STÅR DER HER?

LØS REBUS'EN
OG LÆS DEN BAGFRA

10

TINGENE RIMER TO OG TO.
HVLKE TO GØR IKKE?

11

ØLSTROG

HVILKEN JYDSK BY GÅR
FLYVETUREN TIL?

13

12

FIND DE TO LAPPER,
SOM PASSER I HULLERNE

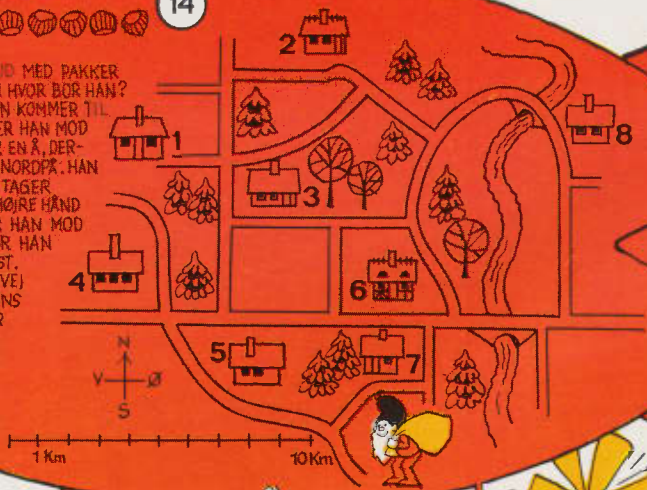
15

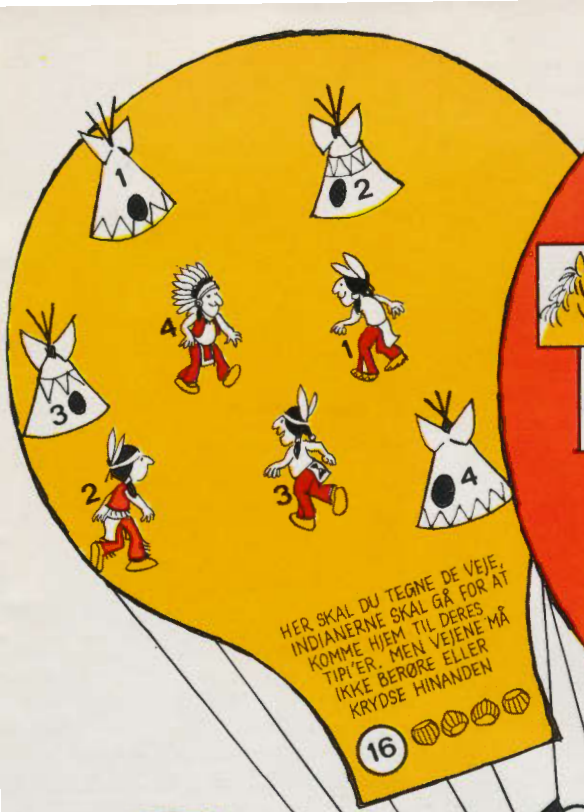
HVILKET NUMMER
HAR DEN LÆNE, SOM
FALDSKÆRMNISSEN
HOLDER I HÅNDEN?

14

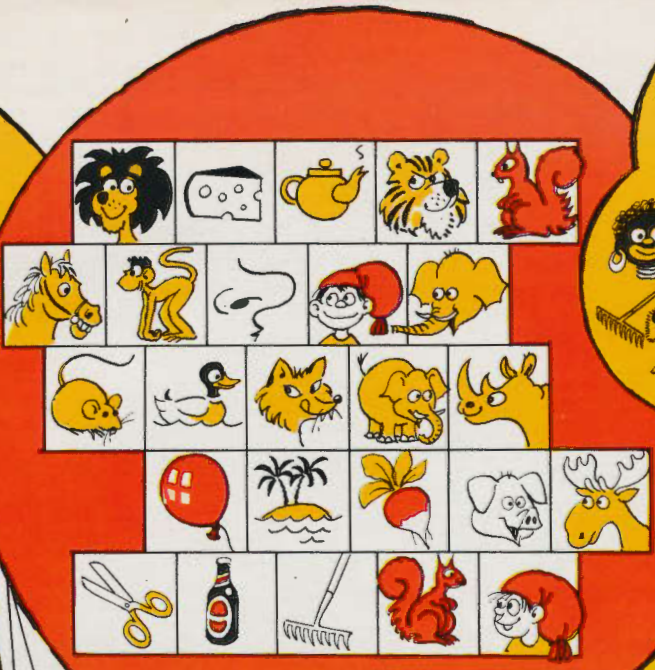
NISSEN SKAL UD MED PAKKER
TIL SØREN. MEN HVOR BOR HAN?
NISSEN GÅR, TIL HAN KOMMER TIL
EN KORSVEJ. HER DREJER HAN MOD
ØST OG FORTSÆTTER OVER EN Å, DER-
EFTER AD DEN FØRSTE VEJ NORDPÅ. HAN
GÅR SÅ OVER EN BRO OG TAGER
DEREFTER ANDEN VEJ PÅ HØJRE HÅND
OG GÅR 6 KM. SÅ DREJER HAN MOD
NORD OG GÅR 5 KM. FØR HAN
VELGER EN VEJ MOD ØST.
3 KM HENNE AD DENNE VEJ
KOMMER HAN TIL SØRENS
HUS. HVILKET NUMMER
HAR DET?

HER SKAL DU TEGNE DE VEJE, INDIANERNE SKAL GÅ FOR AT KOMME HJEM TIL DERES TITI'ER. MEN VEJENE MÅ IKKE BERØRE ELLER KRYDSE HINANDEN

16

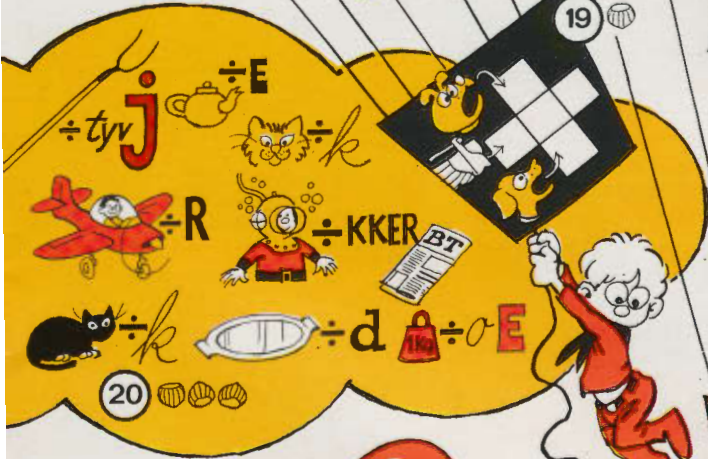
17

KAN DU FINDE DE FEM PIGE OG DRENGENAVNE, SOM GEMMER SIG I DE SMÅ BILLEDER HEROVER?

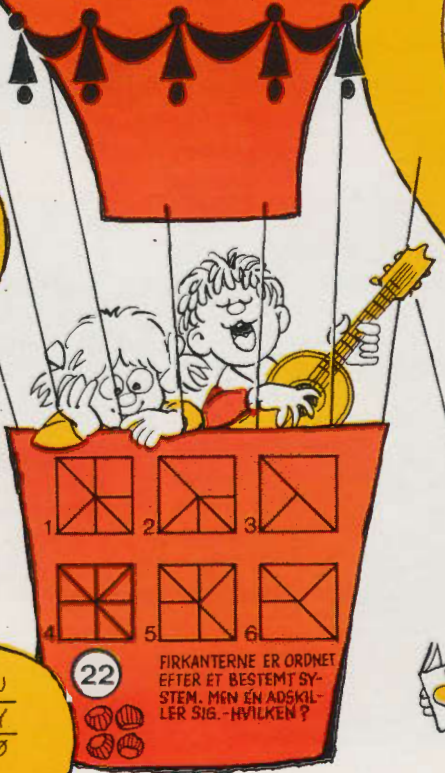

18

GÆT KRYDS- OG TVERSEN OG FIND UD AF, HVAD DER STÅR I DE NUMMEREREDE FELTER

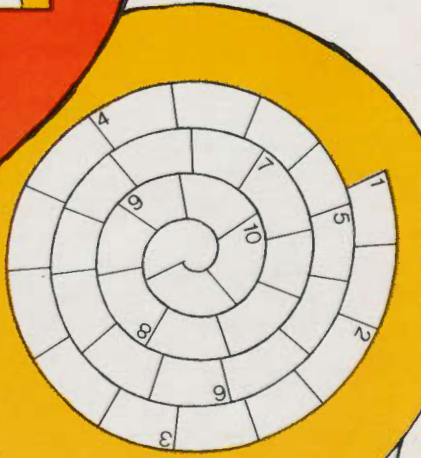

20

22

FIRKANterne ER ORDNET EFTER ET BESTEMT SYSTEM. MEN EN ADSKILLER SIG. - HVILKEN?

- 23
- 1 RYGES I PIBEN - 5 BOGSTAVER
 - 2 HØJDEDRAG - 6 "
 - 3 BY PÅ FYN - 10 "
 - 4 HUSKES - 6 "
 - 5 LAND I EUROPA - 7 "
 - 6 BØNDEN - 10 "
 - 7 DA - 7 "
 - 8 FORTRYDTE - 5 "
 - 9 PÅ TRÆET - 5 "
 - 10 ALENE - 3 "

21

HVAD STÅR DER I DEN HEMMELIGE KODE PÅ BALLONEN?

A	B	C
D	E	F
G	H	I

J	K	L	S	T	U
M	N	O	V	X	Y
P	Q	R	Z	Æ	Ø

LØSNINGER:

1 SÆT DE RIGTIGE BOGSTAVER VED TALLENE:

2 DE TO, DER FIK GRØD, ER:

3 BALLONEN FLYVER TIL:

4 TIL KNUDER BLIVER:

5 FODBOLD-ORDET:

6 DE TO ENS FELTER:

7 I HJERTERNE STÅR:

8 DE FIRE TAL:

9 I KODEN STÅR:

10 REBUS'EN:

11 DE TO, DER IKKE RIMER:

12 DE TO LAPPER, SOM PASSER:

13 BYEN HEDDER:

14 HUSET HAR NR.:

15 LINEN HAR NR.:

16 TEGN INDIANERNES VEJE TIL TIPI'ERNE:

17

DE FEM NAVNE:

18 I DE NUMMEREREDE FELTER STÅR:

19 GENTAG DEN LILLE KRYDS HER:

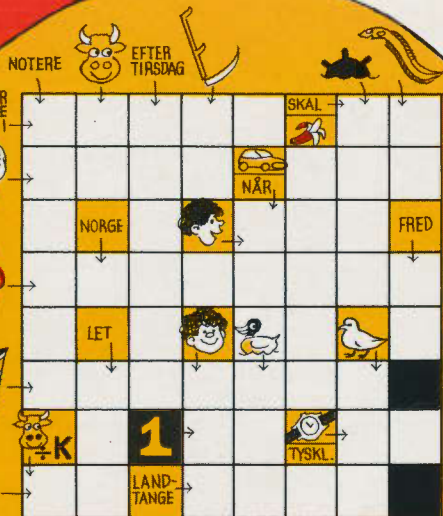
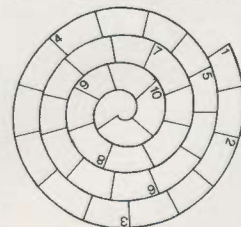
20 I REBUS'EN STÅR:

21 I BALLONEN STÅR:

22 FIRKANTEN DER ADSKILLER SIG:

23

GENTAG SPIRAL-KRYDS'EN HER:

Lodtrækning

En korrekt løst opgave giver det antal nødder, som er tegnet ved siden af den. Når du har 50, kan du være med i lodtrækningen om præmierne. Er det for svært, kan du måske få en anden til at hjælpe dig. Skriv løsningerne ind her til højre og tæl sammen, hvor mange nødder du har ialt. Send os så enten hele denne side eller en fotokopi sammen med det lille hjørne herunder.

Vi skal have løsningen i hænde senest med posten mandag den 4. januar 1988.

Præmier

1. Telt 3-4 pers. Cubic
2. Rygsæk Karimor Hot Route
3. Sovepose Nordpol Rød
- 4-5. Stormkoger Camping Gaz
- 6-15. Schweizerknive m. 15 redskaber.
- 16-25. Slire- eller roverkniive.

LØSNINGERNE ER INDSENDT AF:

NAVN _____

ADRESSE _____

POSTNUMMER _____ BY _____

ANTAL NØDDER _____

Spejderjul
Postbox 700
7400 Herning

SPEJDERJUL 1987

UDGIVERE:

Det Danske
Spejderkorps

KFUK-spejderne
i Danmark

KFUM-Spejderne
i Danmark

Redaktion:

Kirsten Lund Frandsen
Bente Øst Hansen
Ulla Thorup
Ingrid Windfeld-Lund
Børge Berglund-Jensen
Carsten Thomasen
Niels Thure Krarup (ansvh.)

Omslag:

Erik Hjorth Nielsen

Nøddeknækken:

Per Illum

Lay-out og tilrettelægning:

Torben Madsen

Sats: pro-sats

Repro: Jysk Farve Repro

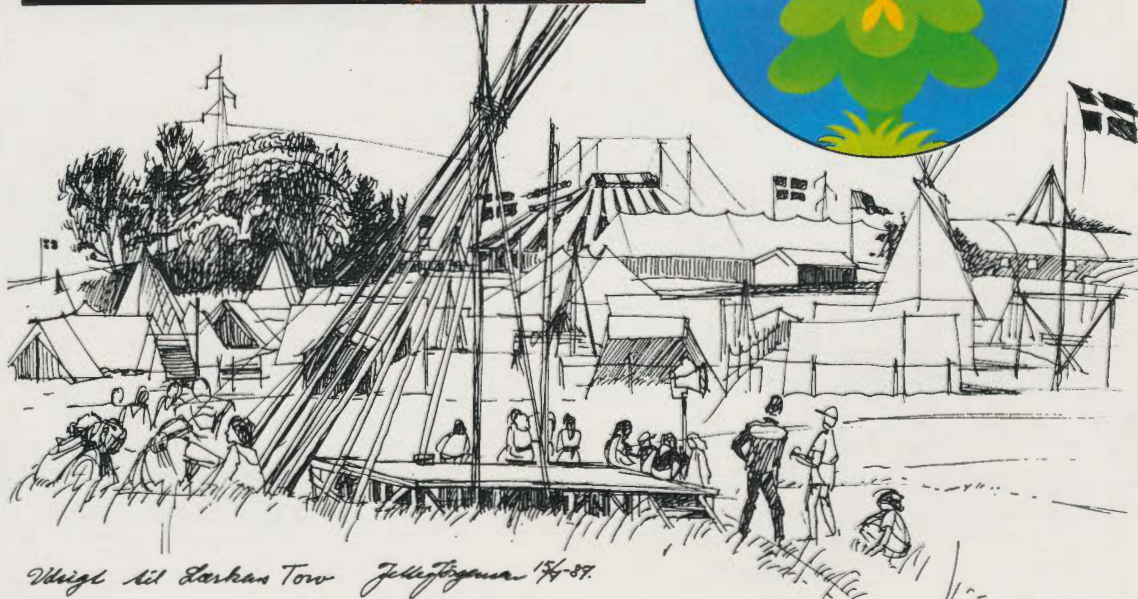
Tryk: Dansk Heatset Rotation

© Spejderforlaget A/S 1987

ISSN 0108-1179

ISBN 87-7041-238

Pris: 15,00 kr. (inkl. moms)

INDHOLD:

- 3 Den store udvej - *G. Vibe Jensen*
- 4 Julekrybber - *Lone Raadam*
- 7 Guldnøglen - *Louis Jensen*
- 10 Radiserne - *Schultz*
- 11 Nisserier - *Ulla Thorup*
- 14 Spejderhjælp - *Henrik Thomsen*
- 16 Nordlys - *Jørgen Taagholt*
- 19 Julebanko
- 20 Møde med skovnissen - *Elias Nielsen*
- 24 Jamboree - *Marianne Karstensen*
- 26 Lucia - *Børge Berglund-Jensen*
- 28 Nytårsaften - *H.C. Andersen*
- 29 Strikke-masker - *Lillian Brogaard*
- 31 Nøddeknækkeren - *Per Illum*
- 35 KFUK-spejder-landslejr

